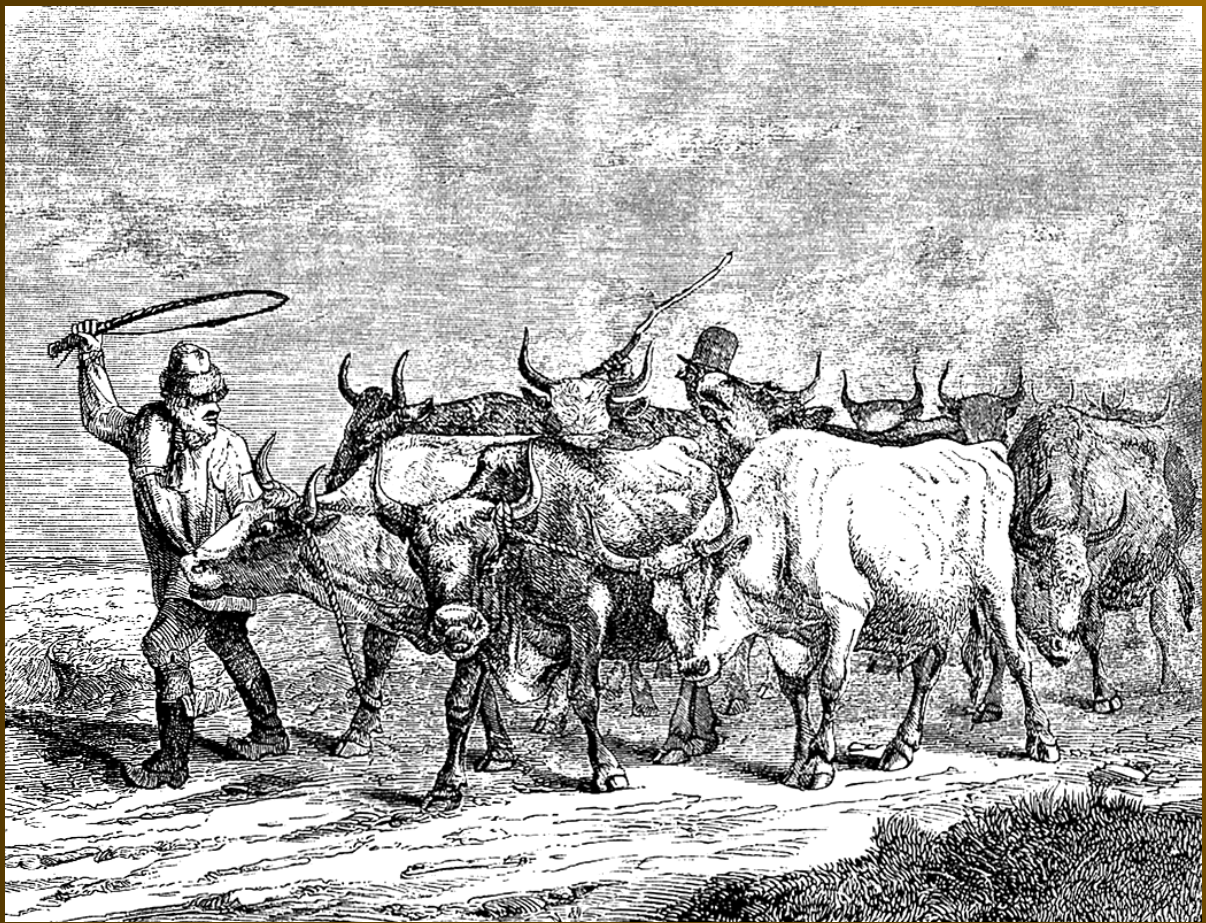

En fortælling om Jens Væver som stuedriver

Gengivelse af træsnit i Illustreret Tidende 1851

Finn W. Mosegaard - december 2011

En fortælling om Jens Væver som studedriver

Af Finn W. Mosegaard

December 2011

Det er tidlig forår, men nattefrosten har endnu ikke sluppet sit tag. Jens er fyldt 16 år. De 6 tdr. land jord og fiskeriet har knap nok kunnet give føden til familien. Jens har ind imellem haft arbejde hos studekongen Nis Nissen på Spøttrup Borg. Her har han hørt de andre karle snakke om studedriften til "æ sønden".

Han har lyttet til deres spændende oplevelser og hørt dem fortælle om, hvor mange penge, de kunne tjene på sådan en tur.

Nu skulle et nyt hold stude snart af sted. Jens drømte om at komme med. En dag havde han mulighed for at spørge forvalteren, men fik kun svaret: "Måske! Der er jo mange, som gerne vil have sådan en tjans, og du er jo ikke så gammel endnu. Tror du, at du kan holde til sådan et hårdt arbejde." Det mente Jens nok, at han kunne. Der gik nogen tid uden, at han hørte noget til det, og han var ved at opgive at komme med.

Andre fra Krejbjerg skulle med på den næste drift. En dag, Jens var på Spøttrup Borg, kom forvalteren hen til ham og spurgte, om han stadig var interesseret. Der var blevet en plads ledig, og de andre karle havde med det samme foreslået, at Jens skulle med på holdet.

"Du kan jo lige spørge derhjemme!"

Jens nærmest svævede, da han gik hjemad og der skulle ikke megen overtalelse til for at få faderens accept.

Så kom dagen. Studene, de skulle have med, var i de seneste dage kommet fra flere af de gårde, som Nis Nissen ejede i Salling. Fra tidlig morgen var de i gang med at samle dem sammen til en flok. Det var ikke let! De havde ikke været ude at bevæge sig ret meget i vinter. Når de så endelig kom ud, ville de gerne springe af sted.

Studene var fra flere forskellige gårde og kendte ikke hinanden. Det gav også en masse uro i flokken. De garvede drivere fortalte, at det gav noget bøvl i begyndelsen.

Endelig fik de styr på det hele og hele flokken

med de 120 stude og 10 drivere satte i gang sydover.

Denne gang skulle de til markedet i Husum, men han havde hørt de andre drivere snakke om, at hvis priserne ikke var gode nok i Husum, skulle de måske til Husby syd for Flensborg. De havde til denne tur valgt drivvejen i vest.

Første stræk var fra Spøttrup Borg, forbi Lem, over et vadested ved Sønderlem Vig og til en samlingsplads i bakkerne ved Egebjerg.

Der var ikke så meget vand i Limfjorden, så med den vej kunne de komme hurtigere til samlingspladsen, end hvis de skulle tage den længere vej forbi Kjærgårdsholm og øst om Sønderlem Vig.

Ved Egebjerg skulle de mødes med en anden flok, som kom fra Østsalling.

Ved Egebjerg var der en studefold, som lå godt beskyttet for vind og vejr. Den første nat, hvor alt var nyt for både stude og drivere, var det svært at falde til ro. Selv om studene her var i en studefold, skulle man alligevel holde øje med dem. Jens skulle sammen med fire andre have vagten. Natten forløb heldigvis rolig og stille.

Tidligt om morgenen begyndte studene at røre på sig, og Jens havde sammen med de andre travlt med at give dem lidt hø, inden de skulle af sted. Den dag skulle de nå ca. 3 mil til en kro ved Holstebro.

Det var en stor flok, de skulle drive. Selv om de fleste af driverne havde været med en del gange før, var det svært at holde styr på alle studene. Hvis en stud stak af fra flokken måtte Jens som en af de yngste ud at løbe og få den tilbage. Heldigvis var der god plads på heden og endnu var de kun dem selv, men det skulle nok ændre sig, når de kom længere syd på og flokke fra Vestjylland kom ind på drivevejen.

De nåede frem til kroen, da solen var ved at gå ned. Bag kroen var der en lavning, hvor stude-

ne kunne være. Jens kunne tydeligt se, at det havde været brugt før. Lyngen var væk. Nogle steder var der rent sand. Andre steder voksede der græs, og der var rester af hø fra flokke, der havde været her før.

De havde travlt med at give studene vand og hø, som de købte af kromanden. Bagefter skulle de selv ind i krostuen og have et måltid mad. Den stod på kålsuppe med flæsk og brød til.

Det mættede godt, og det gjorde godt med et krus øl til.

Den lange dag med at drive og løbe efter stude, varmen i krostuen og den gode mad gjorde Jens rigtig søvnig. Inden længe lå han og de andre drivere, som ikke havde vagt, ude i høet i kroens lade. Der gik ikke mange minutter, inden han sov tungt.

Tidligt næste morgen blev de vækket af de drivere, som havde haft nattevagten. Jens skulle både i gang med at fodre dyr og sørge for selv at få noget mad i krostuen, inden de skulle videre. De vidste, at det ville blive en lang dag med knap 4 mil til den næste kro.

Jens håbede, at studene ville blive i flokken, så han ikke skulle ud på løbeture i lyngen.

Det var som om studene havde tænkt det samme. Det gik roligt og stille sydover. Sådan en dag var der tid til at gå og snakke og høre på alle de historier, som de erfarne drivere havde at fortælle. Det var ikke småting, de havde oplevet, men ind imellem syntes Jens nok, at deres historier lød lidt for fantastiske.

Det var ved at mørkne, inden de nåede frem til kroen. Heldigvis var der ikke andre, så lavningen lige bag kroen kunne rumme alle deres stude. Staldkarlen på kroen kørte hø ud i lavningen, men vandet måtte de selv slæbe fra brønden.

Jens var på vagtholdet, og han gik sammen med de andre først ind på kroen for at spise. Her fik de gule ærter med flæsk og brød. Det smagte rigtig godt efter en lang arbejdsdag. Trætheden begyndte at melde sig, og Jens ville gerne kunne liste med ind i laden og lægge sig i en bunke hø. Men det gik ikke. Han måtte følge de andre ud til studene.

De havde hørt, at en flok ulve huserede i området, så de skulle være særligt opmærksomme på deres vagt. De delte sig i mindre grupper. Nogen kunne lægge sig i læ og tage en lur i det fri, mens andre måtte trave rundt og holde øje med dyrene. Jens syntes ikke, at han havde blundet ret længe før en af de andre drivere skubbede til ham og sagde, at nu var det hans tur til at komme på benene.

Det var en klar nat. Stjernerne lyste klart på himlen. Med mellemrum hørte han ulve tude, men heldigvis lød det som, at de var langt væk, men det lød uhyggeligt her i mørket. Han tænkte på, hvad han ville gøre, hvis der pludselig dukkede en flok op. Han ville helt sikkert slå fra sig med sin tunge driverkæp, men var det mon nok?

Efter nogle timer kaldte Jens på en af de andre drivere, så han igen kunne tage sig en lille lur. Det var bare så koldt at ligge stille, så han havde mest lyst til at trave rundt. Det blev heldigvis en rolig nat.

Da solen begyndte at lyse himlen op i øst, begyndte studene at røre på sig, og det var tid til at gøre klar til morgenarbejdet og forberedelserne til denne dags drift.

Det var den fjerde dag. Jens syntes, at de havde været af sted meget længe, men det var jo ingenting, når han tænkte på, at sådan en tur ned til Husum godt kunne vare 3 uger.

De næste mange dage gav meget rutine og Jens følte, at han havde godt styr på det at være studedriver.

Jo længere de kom sydpå, desto flere flokke kom der på drivevejen. Der kunne godt opstå kø, når de skulle passere en bro over en af de store åer eller når vejen gik igennem en af småbyerne.

Hvis de med deres flok kom sidst frem til en kro, måtte de finde et sted for natten et stykke fra kroen. Det gav en masse ekstra arbejde. Det prøvede de flere gange.

Derfor masede de på for at komme frem blandt nogen af de første og få en god plads.

Ind imellem kunne de komme ind på en herregård. Ladefogeden på herregården fik sin beta-

ling for at hjælpe dem til rette.

Jens syntes bedst om at være på heden. Her var god plads, og efterhånden havde studene vænnet sig til at være på farten, og det gav meget mere ro i flokken.

Han kunne godt se, at turen tærede på dyrene. De havde fra starten på Spøttrup Borg været fede og kraftige, men turen havde gjort dem ret tynde.

Undervejs var der ikke tid til at spise, og det var også begrænset, hvad heden kunne byde på, når man sammenlignede med de engarealer med god græs, de havde gået på. Høet gav ikke sul på kroppen.

Når de kom frem til Husum ville studene blive solgt til en bonde fra Ditmarsken. Resten af sommeren ville studene komme på græs nede i marsken og blive fedet op, inden de ville blive solgt til slagting et eller andet sted i Europa.

Da de havde passeret Varde Å lagde Jens mærke til, at landskabet ændrede sig. Det blev fladere. En af de gamle drivere fortalte, at det ville blive endnu fladere.

Når han kiggede fremefter, bevægede flokke sig af sted gennem landskabet, og når han kiggede bagud, så han samme syn. Det lignede en lang slange, som bevægede sig gennem landskabet. Han begyndte at tænke på, hvordan de mon kunne holde flokkene adskilte. Selvom de var mærket, lignede de jo hinanden.

Da de efter knap 3 uger. Helt nøjagtig 19 dage nåede frem til Husum, var Nis Nissen allerede ankommet i sin hestevogn. Han havde kontakt med nogle af de marskbønder, han plejede at handle med. Priserne var tilfredsstillende, så alle dyrene blev solgt i Husum.

Alle driverne fik deres betaling for at drive studene derved. Jens var noget benøvet over sin løn. Så mange penge havde han aldrig haft før. Lederen af driften havde sagt til Jens, at han gerne ville have ham med på en ny tur i efteråret, hvis det havde interesse. Det havde det!

Jens og en af de andre drivere fra Krejbjerg brugte et par dage til at slappe af i og opleve det spændende marked i Husum. Der var meget at se på!

Nu begyndte hjemturen. De gik fra begyndelsen rask til for hurtigt at komme hjem. Det gik noget hurtigere, når det var dem selv og ikke studene, som bestemte tempoet.

Undervejs overnattede de i lader ved kroerne. Mens de fik et måltid mad, oplevede de også i krostuerne, hvordan andre studedrivere, som startede hjemturen fra Husum med en god slat penge, kunne formøble det hele med druk og kortspil.

Jens undrede sig meget over det.

På hjemturen snakkede de om den næste tur og håbede, at den ville blive lige så vellykket som den, de lige havde været på.

De glædede sig også, fordi efterårsturen skulle følge den gamle drivvej inde midt i landet fra Viborg og sydover. Vejen blev også kaldt den gamle hærvej.

Hans følgesvend fortalte, at den, selv om den var mere befærdet, var rarere, fordi man undgik alle åer med broer og vadesteder.

På hjemvejen havde Jens også tid til at tænke på fiskeriet og på, hvad han nu kunne købe for de penge, han havde tjent på denne tur.

Du kan læse om sådan en tur i Robert Fiskers bog *Eventyr på Hærvejen*.

Det er en eventyrlig fortælling om drengen Morten, som i 1800-tallet er med på en studedrift ad Hærvejen fra Mors til Husum . De drager sønden-ud ad øde og uvesomme strækninger - og om godtfolk og skidtfolk, nattevagt blandt studene og røvere, der ligger på lur.....

(1 mil = 7,532 km.)